Разовій спеціалізованій вченій раді
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

ВІДГУК

офіційного опонента доктора юридичних наук професора Ю. А. Пономаренка щодо дисертації В. П. Самойлова з теми «Спеціальна конфіскація як захід кримінально-правового характеру у правовій системі України», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право»

Ступінь актуальності обраної теми дисертації видається мені належним з огляду на такі міркування.

По-перше, сучасні тенденції злочинності в Україні свідчать про достатньо великий обсяг таких її сегментів, як корупційні кримінальні правопорушення, кримінальні правопорушення проти власності, у сфері господарської діяльності, проти довкілля, у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, тощо. Вчинення їх часто пов'язується з отриманням особою неправомірної вигоди чи інших видів незаконного доходу, супроводжується використанням знарядь чи засобів, що полегшують чи уможливлюють їх учинення (у тому числі, інколи й вилучених з цивільного обороту). Усе це ставить на порядок денний необхідність підвищення якості законодавчих приписів про спеціальну конфіскацію як кримінально-правовий засіб та зростання ефективності її застосування судами.

По-друге, в умовах здійснюваного Україною євроінтеграційного курсу необхідною є повна імплементація як положень міжнародно-правових договорів, так і вимог acquis communautaire Європейського Союзу в частині протидії окремим видам кримінальних правопорушень. І в тих випадках, у яких такі акти передбачають зобов'язання держави щодо пошуку, арешту і конфіскації майна, здобутого злочинним шляхом, або використовуваного з метою вчинення кримінальних правопорушень, або іншим чином пов'язаного з їх учиненням, ці зобов'язання мають бути максимально точно (і формально, і змістовно) відтворені в нашому національному законодавстві.

Нарешті, по-третє, сучасний стан наукових досліджень проблематики спеціальної конфіскації свідчить про невирішеність або суперечливе вирішення багатьох як загальних (поняття, мета, місце в класифікаціях тощо), так і окремих (правила законодавчого встановлення та судового застосування) питань, що стосуються спеціальної конфіскації як кримінально-правового

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
Вх. № 246 «ЮГ»
«12» 05 2016 р.

засобу.

З огляду на викладене вважаю, що дисертація В. П. Самойлова, що є ґрунтованим науковим дослідженням питань теоретичного розуміння, законодавчого встановлення і практичного застосування кримінально-правового засобу у виді спеціальної конфіскації, присвячена актуальній темі і є своєчасною та необхідною як для науки кримінального права, так і для подальшого розвитку кримінального законодавства України та практики його застосування.

Тема дисертації відповідає пунктам 3.4.1.30, 3.4.2.2., 3.4.2.16, 3.4.2.21 Основних наукових напрямів та найважливіших проблем фундаментальних досліджень у галузі природничих, технічних, суспільних і гуманітарних наук на 2019–2023 роки, затверджених постановою Президії НАН України № 30 від 30.01.2019.

Наукова обґрунтованість представлених теоретичних результатів проведених здобувачем досліджень. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, є достатньо високим, чого вдалося досягнути як за рахунок обраної структури та методології дослідження, так і завдяки використанню значного обсягу нормативних і наукових джерел. Зокрема автором належно проаналізовані міжнародні, національні та зарубіжні нормативно-правові акти, що стосуються спеціальної конфіскації, а також істотний обсяг матеріалів судової практики. Широко використовується й глибоко проаналізована українська та окрема зарубіжна наукова та навчальна література, причому не лише з кримінального права, а й інших галузей науки. Все це й дозволило автору сформулювати низку достовірних наукових положень, що становлять наукову новизну його дисертації.

Новизна представлених теоретичних результатів проведених здобувачем досліджень. Загалом, авторові вдалося здійснити комплексне й ґрунтовне наукове дослідження широкого кола питань, що стосуються спеціальної конфіскації як кримінально-правового засобу. Результатом цього дослідження стали отримані ним нові висновки, ідеї та пропозиції, які прирощують наукові знання як щодо окремо взятих питань, які охоплюються предметом дослідження, так і щодо низки більш загальних проблем кримінально-правової науки.

Такими, що володіють ознаками наукової новизни, є, зокрема, такі сформульовані в дисертації ідеї, висновки та пропозиції її автора:

1) міждисциплінарна концепція спеціальної конфіскації на основі інтеграції економічного, соціального та юридичного її розуміння, а також концепція майна, що підлягає такій конфіскації, як структурована модель

об'єктів спеціальної конфіскації із економічного, соціального та кримінально-правового погляду;

2) висновок про те, що спеціальна конфіскація має застосовуватися як пріоритетний захід до доходів, одержаних від вчинення кримінальних правопорушень, а щодо інших груп майна – можуть застосовуватися інші правові засоби, а спеціальна конфіскація має виконувати роль ultima ratio;

3) форми спеціальної конфіскації з визначенням їх об'єктів, адресатів, характеру зв'язку із правопорушенням або суспільно небезпечним діянням, що підпадає під ознаки кримінального правопорушення;

4) узагальнення світових трендів застосування спеціальної конфіскації і адаптація їх до українського правопорядку з урахуванням вітчизняних положень законодавства;

5) доктринальне визначення місця спеціальної конфіскації у системі заходів кримінально-правового характеру як заходу безпеки, що не входить до змісту кримінальної відповідальності, але в окремих формах може мати каральні риси;

6) позиціонування спеціальної конфіскації майна за України як класичного обвинувального режиму із застереженням про те, що новелами 2024 р. імплементовано елементи необвинувального компоненту до інституту спеціальної конфіскації;

7) пропозиція щодо включення віртуальних активів до категорії «майно» для цілей їх спеціальної конфіскації, а також деякі інші ідеї, висновки та пропозиції дисертанта.

Рівень виконання поставленого наукового завдання. Дисертант ставив перед собою мету комплексне дослідження та висвітлення теоретичних, нормативних та практичних засад здійснення спеціальної конфіскації. У межах вказаної мети було сформульовано низку завдань дисертації (стор. 15-16). За результатами проведеного дослідження визначена наукова мета загалом реалізована, а кожне з поставлених завдань – досягнуте, що в концентрованому виді вичерпно відображене у висновках до дисертації (стор. 203-206).

Зокрема, наукове завдання сформувати комплексне теоретичне міждисциплінарне розуміння спеціальної конфіскації на основі наявних підходів до визначення її правової природи та сутності розв'язувалося дисертантом у підрозділі 1.1. і за результатами його розв'язання дисертант запропонував інтегровану модель, яка поєднує економічний, соціальний та правовий вимір, дозволяє поєднати ці підходи, формуючи цілісну теоретико-доктринальну рамку розуміння спеціальної конфіскації як засобу детінізації економіки, заходу забезпечення публічного порядку та заходу кримінально-правового характеру.

Наукове завдання вивчити окреслити еволюцію формування законодавства України про кримінальну відповідальність у частині становлення і розвитку інституту спеціальної конфіскації в різні історичні періоди – починаючи із Руської доби і до сьогодення розв'язане дисертантом у підрозділі 1.2. і в результаті сформульовані висновки про те, що, по-перше, історичні відповідники спеціальної конфіскації мали місце в пам'ятках права українських земель різних історичних епох (від Руської доби до незалежної України), а, по-друге, в період незалежної України нормативно-правове регулювання спеціальної конфіскації пройшло еволюцію від її закріплення як складової кримінально-правових санкцій (1991-2013 рр.), регулювання на рівні і кримінально-правових санкцій, і Загальної частини КК (2013-2015 рр.), до регулювання на рівні лише Загальної частини КК (з 2015 р. до сьогодення).

Наукове завдання дослідити міжнародні зобов'язання України в частині здійснення спеціальної конфіскації вирішувалося дисертантом у підрозділі 1.3. і в результаті дисертант дійшов висновку про те, що низка міжнародних договорів, ратифікованих Україною, встановлюють зобов'язання щодо конфіскації майна, яке у певний спосіб пов'язане із кримінальним правопорушенням, однак Україна не у всіх випадках належно виконала такі зобов'язання.

Наукове завдання висвітлити стан законодавчого регулювання спеціальної конфіскації у кримінальному законодавстві Сполучених Штатів Америки, Об'єднаного Королівства, держав-членів ЄС також розв'язувалося автором у підрозділі 1.3. і в результаті його вирішення дисертант дійшов висновку про те, що спеціальна конфіскація під різними термінологічними позначеннями притаманна законодавству про кримінальну відповідальність всіх без винятку зазначених держав і при цьому розроблені в іноземних законах спосіб регулювання еквівалентної конфіскації, конфіскації у третіх осіб і вимоги пропорційності як загального запобіжника є важливою базою для удосконалення розуміння спеціальної конфіскації в Україні.

Наукові завдання виокремити та дослідити ознаки окремих форм спеціальної конфіскації, їх співвідношення між собою та з іншими конфіскаційними режимами, а також визначити місце спеціальної конфіскації у системі заходів кримінально-правового характеру на основі аналізу форм спеціальної конфіскації, розв'язувалися дисертантом у підрозділі 2.1. За результатами їхнього розв'язання дисертант, по-перше, виділив і описав шість форм такої конфіскації, а, по-друге, відніс їх усі до заходів кримінально-правового характеру, що не становлять зміст кримінальної відповідальності.

Наукове завдання охарактеризувати юридичну конструкцію спеціальної конфіскації розв'язане у підрозділі 2.2. і в підсумку дисертант дійшов

висновків про низку законодавчих неточностей та внутрішніх неузгодженостей у такій конструкції, що стосуються термінології, змісту бланкетних та відсилочних норм, співвідношення зі спеціальними інститутами відповідальності юридичних осіб та з конфіскацією як видом покарання.

Наукове завдання запропонувати напрями покращення нормативно-правового регулювання спеціальної конфіскації розв'язувалося дисертантом у низці підрозділів 1 і 2 розділу його роботи, а головним чином воно стало предметом підрозділу 2.3., і за результатами його розв'язання дисертант визначив такі основні напрями покращення законодавства про спеціальну конфіскацію: усунення «рудиментів» попередніх моделей регулювання; гармонізація з міжнародними зобов'язаннями; чітке розмежування форм між собою; встановлення вимоги про пропорційність застосування спеціальної конфіскації; усунення неузгодженостей компонентів юридичної конструкції спеціальної конфіскації; обґрунтування віднесення віртуальних активів до майна як предмета спеціальної конфіскації.

Наукове завдання дослідити статистичні показники щодо застосування спеціальної конфіскації за період 2021–2024 років та виокремити релевантні тенденції вирішувалося дисертантом у підрозділі 3.1., за результатами чого він встановив, що частка справ із застосуванням спеціальної конфіскації лишається нижчою за 1% від загального масиву кримінальних проваджень, що свідчить про недовикористання цього засобу.

Наукове завдання виокремити та проаналізувати тенденції судової практики щодо застосування норм про спеціальну конфіскацію на основі аналізу рішень судів про застосування форм спеціальної конфіскації розв'язувалося автором у підрозділі 3.2., за результатами чого дисертант сформулював цілу низку висновків, серед яких на головну увагу заслуговує твердження про те, що судовій практиці застосування цього інституту загалом бракує послідовності, що породжує ризики непередбачуваності.

Нарешті, наукове завдання запропонувати окремі напрями покращення судової практики щодо застосування норм про спеціальну конфіскацію, по суті, вирішувалося дисертантом у всіх трьох підрозділах третього розділу дисертації, але концентровано воно розв'язане у підрозділі 3.3., за результатами чого запропоновано 4 основні напрями покращення такої практики: подальше покращення та гармонізація відповідних положень законодавства України; забезпечення єдності та коректності судової практики шляхом поширеного застосування формальних механізмів забезпечення її єдності; застосування неформальних та напівформальних механізмів забезпечення єдності судової практики; покращення інституційних спроможностей органів досудового розслідування.

Рівень оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності видається мені належним, про що свідчить належний рівень володіння здобувачем методологією наукової діяльності вже свідчать викладені вище характеристики обраної ним теми його дослідження, здобутих ним нових наукових результатів і їх обґрунтування, зміст поставлених ним завдань та якість їх розв'язання. Але цим свідчення належного рівня оволодіння В. П. Самойловим методологією наукового дослідження не вичерпується. Про нього також свідчать вдало визначені і чітко сформульовані ним методологічні основи дослідження кримінально-правової характеристики спеціальної конфіскації як кримінально-правового засобу.

Використані в дисертації методи наукового дослідження, в цілому, є традиційними для досліджень кримінально-правових досліджень. В основу роботи покладено універсальні загальнонаукові методи (діалектичний, аналітичний, синтетичний, логічний), а також низку спеціальних методів (системно-структурний, структурно-функціональний, історичний, порівняльно-правовий, спеціально-юридичний та інші).

Емпіричну базу дослідження склали дані судової статистики за 2021–2024 роки.

Дотримання вимог академічної доброчесності. За підсумками вивчення дисертації В. П. Самойлова мені не вдалося встановити у ній академічного плагіату, фабрикації чи фальсифікації результатів наукових досліджень чи інших порушень академічної доброчесності. Автор дотримується правил наукової етики, дискусії з прибічниками інших позицій ведуться коректно, власні позиції обстоюються з належною аргументованістю. Повністю дотримано усіх встановлених вимог щодо оформлення цитування робіт інших авторів.

Повнота викладення основних результатів дисертації в опублікованих наукових працях. За темою дисертації автором опубліковано 4 наукових статті у фахових виданнях України, а також 2 інших публікації, у яких здійснено додаткову апробацію результатів дослідження. В них з достатньою повнотою викладені основні наукові положення, висновки і рекомендації, що сформульовані у дисертації. Зокрема:

1) положення, висновки та рекомендації, сформульовані у 1 розділі дисертації, належним чином викладені в публікаціях, що у списку публікацій здобувача за темою дисертації (стор. 10) наведені за № 1, 4 і 5;

2) положення, висновки та рекомендації, сформульовані у 2 розділі дисертації, належним чином викладені в публікаціях, що у списку публікацій здобувача за темою дисертації наведені за № 2, 3 і 6;

3) положення, висновки та рекомендації, сформульовані у 3 розділі

дисертації, належним чином викладені в публікаціях, що у списку публікацій здобувача за темою дисертації наведені за № 3, 4, 5 і 6.

Оформлення дисертації, її мова і стиль. Дисертація виконана науковим стилем української мови, матеріал в ній викладено логічно, послідовно, доступно для сприйняття. Робота оформлена з дотриманням усіх змістовних і формалізованих вимог, що висуваються до оформлення кваліфікаційних наукових робіт, які подаються на здобуття наукового ступеня.

Дискусійні положення дисертації. Згідно абз. 3 п. 27 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 р., «Захист дисертації повинен мати характер відкритої наукової дискусії». Відтак опонент і дисертант не завжди повинні мати однакові погляди як на всі загальні питання науки, яку вони розвивають, так і на окремі висновки за предметом дисертації. І якщо стосовно основних висновків за предметом дисертації В. П. Самойлова, з огляду на відзначений вище рівень їхньої наукової обґрунтованості, дискутувати з автором достатньо складно, то стосовно деяких загальних питань науки кримінального права, яких так чи інакше неможливо оминути у будь-якій дисертації, а також окремих часткових суджень автора, я й побудую дискусійну частину мого відгуку.

1. Щодо місця спеціальної конфіскації у системі кримінально-правових засобів. Одним з центральних питань рецензованого дослідження, з мого погляду, є питання про місце спеціальної конфіскації у класифікаціях кримінально-правових засобів (за термінологією чинного КК: «заходів кримінально-правового характеру»). Розв'язуючи його, дисертант констатує, що «всі заходи кримінально-правового впливу на поведінку особи поділяються на заходи, що становлять зміст кримінальної відповідальності (також такі заходи можна назвати формами реалізації кримінальної відповідальності) та інші заходи кримінально-правового характеру» (стор. 113 і далі) і відносить спеціальну конфіскацію до останніх. Принципово, таке судження не викликає заперечень ні в науковому, ні в законодавчому аспектах.

Втім, зупинятися лише на ньому також не можна і тому дисертант далі викладає позиції трьох учених (М. І. Хавронюк, Г. З. Яремко та В. О. Туляков) щодо інших критеріїв класифікацій «заходів кримінально-правового характеру (стор. 116-118). Далі, розглянувши окремі виділені ним «форми спеціальної конфіскації», автор знайшов місце окремим із них у деяких із цих класифікацій, однак відкритим залишилося питання про те, чи може спеціальна конфіскація загалом (як єдиний, самостійний) кримінально-

правовий засіб знайти своє місце у цих класифікаціях?

2. Щодо форм спеціальної конфіскації. Здійснюючи внутрішнє структурування спеціальної конфіскації, дисертант стверджує, що до її форм належать:

«(i) Спеціальна конфіскація майна, що є власністю засудженого або особи, яка вчинила суспільно небезпечне діяння, що підпадає під ознаки діяння, передбаченого ОЧ КК.

(ii) Спеціальна конфіскація майна, на яке право власності не виникає.

(iii) Еквівалентна конфіскація (ч. 2 ст. 96-2 КК).

(iv) Спеціальна конфіскація незалежно від притягнення до кримінальної відповідальності фізичної особи у випадках, встановлених Конвенцією ОЕСР про боротьбу з підкупом іноземних службових осіб у міжнародних ділових операціях (ч. 4 ст. 96-2 КК).

(v) Спеціальна конфіскація майна третьої особи.

(vi) Спеціальна конфіскація майна, що становить предмет незаконного збагачення» (стор. 54-55, 119 і далі).

Такий перелік форм спеціальної конфіскації є радше набором передбачених чинним КК окремих випадків спеціальної конфіскації, аніж їх класифікацією. «Специфічний юридичний зміст окремих проявів інституту спеціальної конфіскації», який нібито був покладений автором в основу їхнього виділення (стор. 171), сам є невизначеною категорією. Якщо ж вести мову про формально логічні критерії класифікації, то вони в даному випадку явно не дотримані, оскільки виділення «форм» здійснене водночас за декількома критеріями. Це, своєю чергою, потягнуло те, що окремі «форми» пересікаються між собою, що не є припустимим для науково обґрунтованих класифікацій.

3. Щодо мети спеціальної конфіскації. Дослідивши і описавши мету, яка поставлена перед окремими виділеними ним «формами спеціальної конфіскації» (в різних випадках на думку автора це: відновлення соціальної справедливості; превенція; компенсація і, навіть, кара), дисертант так і не сформулював висновку щодо загальної (спільної, родової) мети спеціальної конфіскації як єдиного кримінально-правового засобу. Якщо така мета існує, то її варто визначити і описати, якщо ж її не вдасться встановити, то це поставить питання про обґрунтованість об'єднання усіх виділених автором форм у межах єдиного кримінально-правового засобу.

4. Щодо наявності мети кари у спеціальної конфіскації. В різних місцях своєї роботи автор пише про «каральну функцію» (стор. 3, 39, 41, 121, 122, 123, 144 та ін.), «каральні риси» (стор. 18), «каральні елементи» (стор. 18, 126, 127), «каральні властивості» (стор. 55) окремих виділених ним «форм

спеціальної конфіскації», зокрема окремих випадків конфіскації майна, що є власністю засудженого. З огляду на це він навіть приходить до висновку про те, що «спеціальна конфіскація майна, що є власністю засудженого, в окремих своїх проявах може мати форму покарання» (стор. 144-145).

Дійсно, окремі з «інших заходів кримінально-правового характеру» містять у собі обмеження у реалізації належних особі суб'єктивних прав (до прикладу: ті ж самі примусові заходи медичного характеру у виді госпіталізації до закладу з надання психіатричної допомоги обмежують право особи на особисту свободу). Однак таке обмеження у них не є метою, з огляду на що вони і не визнаються видом покарання. Так само і спеціальна конфіскація, хоч в окремих випадах і полягає в позбавленні особи існуючого у неї права власності на певну річ, однак має іншу мету, через що вона не може в жодній зі своїх форм вважатися видом покарання чи «мати форму покарання».

5. Щодо спеціальної конфіскації майна, на яке право власності не виникає. Аналізуючи питання вилучення у особи майна, здобутого у результаті вчинення кримінального правопорушення, а також доходів від такого майна, автор услід з законодавцем називає такий кримінально-правовий засіб спеціальною конфіскацією. Водночас, відповідно до п. 10 ч. 1 ст. 346 та ч. 1 ст. 354 ЦК України конфіскація є одним із способів припинення права власності. Отож, конфіскація неможлива там, де немає права власності. Цей «правовий оксиморон» міг би поставити дисертанта перед питанням про точність термінології, використовуваної для найменування вказаної форми «спеціальної конфіскації» і замислитися над можливістю та доцільністю іменування її, наприклад, «вилученням речі», як це здійснено у проєкті нового КК України, свого часу підготовленому робочою групою з питань розвитку кримінального права у складі Комісії з питань правової реформи при Президентові України.

6. Щодо (не)використання матеріалів проєкту нового КК у дисертації. За останні п'ять років рідко яке дисертаційне дослідження з питань кримінального права, що було підготовлене і захищене в Україні, обходилося без вивчення його автором матеріалів згаданого вище проєкту нового КК. Саме до цих рідкісних досліджень належить і рецензована дисертація, хоча саме з її теми ціла низка питань вирішені у проєкті по-новому. З огляду на це, думається, що і сама дисертація значно б виграла, якби її автор піддав аналізу питання конфіскації майна та вилучення речі як кримінально-правового засобу за проєктом нового КК, і для авторів проєкту його судження та пропозиції були б цінним і помічними у подальшій роботі над проєктом.

7. Щодо коректності окремих посилань і цитувань. В окремих випадках дисертант посилається на позиції українських криміналістів, не

беручи до уваги часу, коли такі позиції висловлювалися. Так, наприклад, стверджуючи, що «До прихильників класифікаційної природи спеціальної конфіскації як кримінального процесуального інституту можна віднести таких вітчизняних вчених: С. Бурда, О. Кондра, В. Бурдін, В. Навроцький» (стор. 33 і далі), дисертант в подальшому цитує роботи названих авторів, написані ними до доповнення КК статтями 96^1 і 96^2, коли сам законодавець надавав досліджуваному правовому засобу переважно кримінально-процесуального характеру. Безумовно, цей характер відображався і в тогочасних роботах, що не є беззаперечним свідченням того, що їхні автори й досі дотримуються таких же позицій.

8. Щодо деяких термінологічних вад дисертації. У дисертації часто вживаються терміни, значення яких не є не те що усталеним у нашій літературі, але й, можливо, не завжди очевидним. Йдеться, зокрема, про такі терміни як «оптика дослідження», «орієнтири» чи «правові орієнтири», «кримінально-правова аномалія» та ін. Думається, що подібна термінологія могла б бути більш доречною в роботі публіцистичного, а не наукового призначення. Втім, її вживання є радше ознакою особливого авторського стилю письма.

А от вживання окремих термінів, які мають строге юридичне значення, поза таким значенням, або ж вживання некоректних термінів для позначення усталених понять, важко пояснити авторським стилем викладення. Так, на стор. 124 і 145 згадується про «санкцію у виді конфіскації майна». Але ж санкція – це структурний елемент норми кримінального права, тому конфіскація майна не може бути видом санкції, а є видом покарання, що передбачається у санкції. На стор. 127 йдеться про передбачене ст. 263 КК «незаконне володіння зброєю», тоді як вказана стаття передбачає кримінальну відповідальність не лише за незаконне володіння, а й за інші форми незаконного поводження зі зброєю. На тій же сторінці стверджується, що ст. 307 КК передбачає відповідальність за «незаконне зберігання наркотичних речовин». Однак, по-перше, названа стаття також передбачає відповідальність не лише за зберігання, а й за інші форми діяння; по-друге ж, згаданий предмет правильно називається «наркотичні засоби», а не «наркотичні речовини». На стор. 142 йдеться про «доведення такого елементу складу кримінального правопорушення як “майно, щодо якого фактичні обставини свідчать про його одержання злочинним шляхом”». Такий елемент не відомий традиційному розумінню структури складу кримінального правопорушення.

Висновок. На підставі викладеного приходжу до висновку, що дисертація В. П. Самойлова з теми «Спеціальна конфіскація як захід кримінально-правового характеру у правовій системі України» містить нові науково обґрунтовані результати проведених здобувачем досліджень, які

розв'язують конкретне наукове завдання формування цілісного міждисциплінарного бачення інституту спеціальної конфіскації, яке інтегрує економічний, соціальний та юридичний виміри; доведено, що спеціальна конфіскація в українському праві є заходом кримінально-правового характеру, спрямованим на вилучення майна з прямим або опосередкованим зв'язком із кримінальним правопорушенням чи іншою суспільно небезпечною поведінкою, яка охоплюється Особливою частиною КК, і при цьому не входить до складу кримінальної відповідальності як покарання; проведено зв'язок між теоретичними напрацюваннями, нормативними компонентами та правозастосовними характеристиками спеціальної конфіскації. Висловлені дискусійні положення, переважною мірою, стосуються або більш загальних питань науки кримінального права, або окремих часткових суджень автора, безпосередньо не зачіпають основних положень і висновків, що складають наукову новизну дисертації В. П. Самойлова, не скасовують їх і не ставлять їх під сумнів. Дисертація відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022 (зі змінами, внесеними згідно з постановами Кабінету Міністрів України № 341 від 21.03.2022, № 502 від 19.05.2023 та № 507 від 03.05.2024) та Вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 (зі змінами, внесеними наказом МОН України № 759 від 31.05.2019), а тому дисертант – Вадим Павлович Самойлов – за результатами публічного захисту заслуговує на присудження йому наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний опонент :

доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри кримінального права
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого **Ю. А. Пономаренко**

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
Вх. № 246 нм/2
«12» 05 2026 р.

Підпис Пономаренка Ю.А.
Засвідчую
Нач.ВК
1 05 2026 р.